Voorzitter en leden van de Audit Commissie Gaswinning
p.a. Commissie voor de Milieueffectrapportage
Arthur van Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Harlingen, 9 september 2024

Kenmerk: WV/BB/FP/24044

Betreft : achteruitgang natuur Ameland door bodemdaling gaswinning

Geachte leden van de Audit Commissie Gaswinning,

U kunt deze brief gerust beschouwen als een hartenkreet van de Waddenvereniging vanwege de constatering in de media dat natuur op Oost-Ameland 'achteruitkachelt' als gevolg van 36 jaar aardgaswinning door NAM.[1]

Op 5 september jongsteden werd in het Natuurcentrum op Ameland een symposium georganiseerd door de Begeleidingscommissie Monitoring Bodemdaling Ameland. Verschillende onderzoekers presenteerden hun onderzoeksaanpak, onderzoeksresultaten en een integratierapport over 36 jaar monitoring bij gaswinning door NAM op Ameland. Enkele leden van uw Commissie waren hierbij zelf ook aanwezig. Het viel ons op dat bij de presentatie van het integratierapport, de grote roze olifant in de zaal structureel verzwegen leek te worden. In plaats van duidelijke conclusies over negatieve effecten van bodemdaling door gaswinning te benoemen uit de onderzoeksrapporten legde de presentatie door de nadruk op de vele complexiteiten.

Het is in onze ogen eigenlijk wel terecht dat in de media geconstateerd werd dat op en rond Ameland de natuur er na 36 jaar 'achteruitkachelt'. Tot nu toe al meer dan 40 centimeter bodemdaling na 36 jaar winning in het midden van de 'kom'. Duinvalleien op Oost-Ameland waren in het verleden droog met bijbehorende vegetatie, nu zijn ze sterk vernat (een soort vijvers geworden), wadplaten dalen en verschuiven en de zeebodem is veranderd in samenstelling.[2] Voor alle beschermde vogelpopulaties geldt dat ze een veel kleinere kans op overleving hebben doordat nesten op kwelders vaker wegspoelen door

[1] Leeuwarder Courant, 6 september 2023,
[2] de la Barra, P., G. Aarts, and A. Bijleveld. 2023. The effects of gas extraction under intertidal mudflats on sediment and macrozoobenthic communities. Journal of Applied Ecology 61:390-405.

Waddenvereniging Droogstraat 3 Postbus 90 8860 AB Harlingen
tel (0517) 493 693 fax (0517) 493 601
info@waddenvereniging.nl www.waddenvereniging.nl

Rabobank IBAN NL07 RABO 0342 4267 10
BIC RABONL2U
KvK 40000475

bodemdaling in combinatie met zeespiegelstijging en extremere stormen door klimaatverandering. Dat klinkt inderdaad wel een beetje als 'achteruitkachelen'.

Uit de op Ameland gepresenteerde onderzoeken kwam ook naar voren dat op beide kwelders op Oost-Ameland een deel van de kwelders stabiel is, maar dat op een deel ook regressie plaatsvindt van de vegetatie. Brakke kweldervegetatie verandert in hoge kweldervegetatie en hoge kweldervegetatie verandert in lage kweldervegetatie. De afname van de maaiveldhoogte, doordat de opslibbing de bodemdaling niet kan bijhouden, is de belangrijkste verklarende factor voor regressie, Ook blijkt regressie niet beperkt tot de kommen, maar vindt ook plaats op oeverwallen en de wadrand. Ook in dat opzicht zijn er veranderingen geconstateerd aan de natuur op het eiland als gevolg van bodemdaling door gaswinning.

Waar de schoen wringt is dat de conclusie dat 'gevolgen van bodemdaling lastig te detecteren zijn juist door deze dynamiek' heel valide lijkt, maar tegelijkertijd structureel als excuus gebruikt wordt voor alle geconstateerde veranderingen. De Waddenzee, de kwelders, de duinen en de duinvalleien kennen al allemaal een dynamiek die uniek is en daarom ook beschermd wordt. De dynamiek van duinen, kwelders, wadplaten en populaties is een gegeven, waar je bij het beoordelen van veranderingen je beoordeling op zult moeten afstemmen. Monitoring van dynamische waarden is alleen mogelijk als je weet welke variaties je wel, en welke variaties je niet kunt verwachten. Het is naar onze visie onmogelijk dat alleen de dynamiek de drijvende kracht achter de geconstateerde grootschalige veranderingen zijn de natuurwaarden rondom de Amelander gaswinning. De eerste 'peer-reviewed' onderzoeken naar de langjarige gevolgen van gaswinning ondersteunen onze visie.[3] Deze onderzoeken zijn bij de bestaande monitoring niet meegenomen en werden tijdens de presentatie ook niet genoemd. Ook worden de sterk verhoogde overstromingsrisico's op 9 soorten broedvogels zoals beschreven in monitoringsonderzoek van SOVON in de samenvattende conclusies van het integratierapport genegeerd. [4]

Uit de presentaties op het symposium en ook uit recent wetenschappelijk onderzoek wordt wel duidelijk dat er meer dan grote wetenschappelijke twijfel is of door middel van monitoring de natuur nog wel voldoende beschermd wordt zolang een grote ingreep als gaswinning plaatsvindt. Een ingreep waarbij de effecten pas na vele jaren duidelijk beginnen te worden en waarvan de effecten ook na het stopzetten van de gaswinning nog langjarig doorwerken. Zo wordt nu, na meer dan 20 jaar discussie, erkend dat de

---

[3]Zie: de la Barra, P., G. Aarts, and A. Bijleveld. 2023. The effects of gas extraction under intertidal mudflats on sediment and macrozoobenthic communities. Journal of Applied Ecology 61:390-405. van de Pol, M., L. D. Bailey, M. Frauendorf, A. M. Allen, M. van der Sluijs, N. Hijner, L. Brouwer, H. de Kroon, E. Jongejans, and B. J. Ens. 2024. Sea-level rise causes shorebird population collapse before habitats drown. Nature Climate Change 14:839-844.

[4] Duijns, S., Oosterbeek, K., Krol, J., van Duin, W., Deuzeman, S., Postma, J. & Kampichler, C. 2024. Onderzoek naar de relatie tussen bodemdaling en kans op overstroming van kwelderbroedvogels op Ameland. Sovon-rapport 2023/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Waddenvereniging Droogstraat 3 Postbus 90 8860 AB Harlingen
tel (0517) 493 693 fax (0517) 493 601
info@waddenvereniging.nl www.waddenvereniging.nl

Rabobank IBAN NL07 RABO 0342 4267 10
BIC RABONL2U
KvK 40000475

bodemdaling na het stopzetten van de gaswinning nog decennia doorgaat. Het lastige hierbij is dat op het moment dat effecten geconstateerd worden, en we weten nu dat die effecten er zijn, we de oorzaak (de bodemdaling door gaswinning) niet kunnen stoppen, maar enkel verminderen. Met het gegeven dat meer dan 90% van het aardgas reeds gewonnen is uit het Amelander veld is de nu beschreven impact op natuur helaas onomkeerbaar

Dat er gevolgen voor de natuur zijn door langjarige gaswinning staat nu wel vast. Tijdens het symposium werd duidelijk dat diverse wetenschappers zich dit terdege realiseren, al blijkt het soms lastig om het verband tussen bepaalde geconstateerde veranderingen rechtstreeks aan de bodemdaling door de gaswinning te koppelen. De grote wetenschappelijke twijfel werd in de rapporten en in presentaties benoemd. In een enkel geval expliciet en soms bij het beantwoorden van vragen in zogenoemde 'postersessies'. Wetenschappers erkennen de twijfel maar gaven bij de presentatie op Ameland geen waarde-oordeel over omdat dit al snel 'juridisch' of 'moreel' bleek. Daarnaast nemen we maar even voor het gemak aan dat het geven van een 'moreel' of 'juridisch' oordeel geen onderdeel van de onderzoeksopdracht zoals die aan hen is verstrekt in het kader van dit monitoringsprogramma is.

Gaswinning op Ameland heeft geleid tot grote en onomkeerbare schade aan de natuur op en rond het eiland. Ondanks de inzet van vele zeer vaardige, bekwame en veelal zeer bevlogen wetenschappers is het niet gelukt om schade aan de natuur door de Amelander gaswinning te voorkomen. Schade aan de natuur, het landschap of de Waddendijk door gaswinning (door hetzelfde bedrijf) aan de andere kant van Waddenzee (Moddergat, Vierhuizen, Lauwersoog, Blija) zal zich misschien anders voordoen of in tijd anders verlopen dan hetgeen nu plaatsvindt rondom Ameland. Dàt er negatieve gevolgen voor de natuur zullen zijn, staat voor ons nu wel vast. We maken ons dan ook grote zorgen over de cumulatieve effecten van de verschillende gaswinningen rond de Waddenzee in combinatie met de effecten van de versnelde zeespiegelstijging. Een mogelijk nog extra puzzel is of, hoe en in welke mate bodemdaling door gaswinning invloed heeft (of heeft gehad) op de sedimentvraag in het Pinkegat en daardoor mogelijk heeft bijgedragen aan de huidige noodzaak tot vele baggeren van de vaargeul naar Ameland.

Als er voor ons één ding duidelijk wordt na 36 jaar monitoring van gaswinning op Ameland is het in ieder geval dat monitoring schade aan de natuur niet voorkomt. Effecten zijn pas detecteerbaar als ze plaatsgevonden hebben waardoor het nu dus al te laat is. Een manier op dat voor te zijn is door met modellen voorspellingen te doen voor de toekomst, zoals gedaan is in het Nature Climate Change onderzoek. Op die manier kunnen effecten op de natuur voorspeld worden en gedetecteerd voordat ze hebben plaatsgevonden. Maar die aanpak werd 36 jaar geleden niet genomen in het bodemdalingsonderzoek. Monitoring bij gaswinning op voorkomt geen schade, en als de schade is opgetreden kan je die niet ongedaan maken, kun je alleen constateren hoe groot die schade dan ongeveer is. Het moge duidelijk zijn dat de geconstateerde schade aan de natuur op en bij Ameland een niet te vermijden ontwikkeling is die ons sterkt in de overtuiging dat gaswinning in of nabij de Waddenzee niet kan zonder schade aan de natuur. De enige manier om geen schade aan de natuur te veroorzaken door gaswinning, is door te stoppen met gaswinning en zeker geen nieuwe gaswinning toe te staan.

Waddenvereniging Droogstraat 3 Postbus 90 8860 AB Harlingen
tel (0517) 493 693 fax (0517) 493 601
info@waddenvereniging.nl www.waddenvereniging.nl

Rabobank IBAN NL07 RABO 0342 4267 10
BIC RABONL2U
KvK 40000475

Wij vragen met deze brief aan de onafhankelijke Audit Commissie:

- om de geconstateerde schade aan de natuur op, rond en onder Ameland serieus te onderzoeken.
- alle recentelijke onderzoeken, ook onderzoeken die buiten de bestaande monitoring plaatsvinden, daarbij te beschouwen.
- naar toekomstige effecten van bodemdaling te kijken omdat anders de effecten veroorzaakt door gaswinning blijvend onderschat lijken te worden.
- om mede op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten en op grond van zowel de reeds aanwezige cumulatieve schade in deze komberging als de steeds snellere en hogere zeespiegelstijging haar oordeel te vellen over hoe gaswinning zich verhoudt tot het voorkomen van schade aan de natuur, nu en in de toekomst.

Mocht het nodig zijn is het altijd mogelijk om onze zorgen zoals verwoord in deze brief aan uw commissie toe te lichten.

Hoogachtend,

Bas Bijl en Frank Petersen, Waddenvereniging

CC

- Voorzitter en leden' begeleidingscommissie Ameland' , t.a.v. dhr. E. Bruinewoud (per mail)
- College van B&W en Gemeenteraad Ameland, t.a.v. dhr. L.P. Stoel (per mail)
- Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Fryslân, t.a.v. dhr. F. Douwstra (per mail)
- Staatstoezicht op de Mijnen, t.a.v. dhr. T. Kockelkoren (per mail)
- Staatssecretaris voor Landbouw, Voedselzekerheid, Visserij en Natuur, dhr. J. Rummenie (per mail)
- Minister van Klimaat en Groene Groei, mevr. S. Hermans (per mail)
- Voorzitter en leden van het Omgevingsberaad Waddenzee, t.a.v. dhr. A. Brok (per mail)
- College van B&W en Gemeenteraad Noard-east Fryslan, t.a.v. dhr. J. Kramer (per mail)
- Dagelijks en Algemeen bestuur Wetterskip Fryslân, t.a.v. dhr. R. van Maurik

Waddenvereniging Droogstraat 3 Postbus 90 8860 AB Harlingen
tel (0517) 493 693 fax (0517) 493 601
info@waddenvereniging.nl www.waddenvereniging.nl

Rabobank IBAN NL07 RABO 0342 4267 10
BIC RABONL2U
KvK 40000475